

הנאון רבי חיים יוסף דוד ויים

דומ"צ דק"ט"ל
אנטוורפן, בלגיה

חזר ותיקן את השברים בלי שיחזור על התקיעה, אם יצא

וקמפסקי שברים בין תקיעה לתרועה, דהתם אי ילולי הוא קא פסקי, דאין השברים מעין התרועה כלל, והוי לגמרי קול אחר, ובעינן פשוטה לפנייה בלי הפסק קול אחר וכו', אבל קשר"ק עושין משום ספק דלמא גנח ויליל, והוי הכל תרועה אחת וקול אחד וכו', כהאי גוונא לא הוי הפסק דאין כאן הפסק קול אחר, ופעמים רבות שהתקוע מתחיל לתקוע ואין הקול עולה לו יפה, ופוסק ומתחיל לתקוע או להריע, ולא מיפסיל בשביל שהפסיק בקול קצר שהשמיע בשופר, דלא מקרי הפסק כיון שאין זה קול אחר, כיון שהוא מעין התקיעה או התרועה, אלא שלא היה כשיעור, עכ"ל. וכן פסק המחבר (סי' תק"ט סעיף ז), ועיין בקרבן נתנאל (ס"ס ס"ק ט) שעורר דלרב האי גאון דסבירא ליה דכולהו תרועות דאורייתא נינהו וכנ"ל, ר' אבהו מיירי רק לכתחלה ומדרבנן.

ב. הצדדים להקל

עוד כתב הקרבן נתנאל (נ"ס"ק ט), דאם מפסיק בתרועה לפני שברים, או שהריע ב' תרועות כהוגן הוי כהפסק דמתעסק דלא הוי הפסק, (עי' ר"ן לה. ד"ה מתקוף בשם הרמב"ן), ע"כ. ולפי זה יש לנו ג' צדדים להקל.

(א) דהרא"ש ז"ל כתב, דבסדר קשר"ק אין השברים והתרועות מפסיקים, דתרוייהו בכלל הספק, אף אנן נימא דאם שנה בשברים תרועה מחמת ספק, אין כאן הפסק כלל, ואי מגלי מילתא למפרע דלחנם תקע, הרי משום ספק עשה, והוי בכלל הסדר, (וכן

א"כ ידידי מהותני הרב הנאון המפורסם בנש"ק מוה"ר חיים צבי טייטלבוים שליט"א רק דק"ק יטב לב ירושלים עיה"ק ת"ו

אחדש"ה,

בנדרון להבעל תוקע כשתקע תשר"ת בתקיעות דמעומד דמלכות, שבר השלישי היה רק כשיעור כח אחד או ב', ועל כן צויתי שיתקע עוד הפעם שברים תרועה, ובזכרונות קלקל בזה עוד הפעם, באופן שקיצר מאד בשבר הב', ואמנם אולי היה כג' כוחות מצומצמים, וצויתי שיחזור על שברים תרועה, והעיר כת"ר דבאופן שיצאו בשברים שלו, נמצא שהפסיק בזה שתקע שברים תרועה ב' פעמים, והוה ליה להתחיל לתקוע עוד הפעם תקיעה ראשונה, והיות שהתקוע הוא אדם זקן וכל תקיעה עלה לו בקושי, סמכתי להקל בתקיעות דמעומד בסד"ר, ועוד דנחשב כמתעסק בעלמא, וזה החלי בס"ד.

א. בעובדא דמגנצא

הנה עובדא דידן ממש להך דמגנצא דמיא, (עיין רא"ש פ"ד דראש השנה סי' יא), שהתחיל להריע אחר ב' שברים, והחזירוהו, וכתב הראב"ן וז"ל: ודאי אם נגמרה תרועה הוי הפסק וכו', וצריך לחזור ולתקוע קשר"ק עכ"ל, וכתב על זה הרא"ש: ומה שכתב וכו' וצריך לחזור ולתקוע קשר"ק, אינו נראה לי, דכיון שלא גמר הקשר"ק וכו', יחזור ויתקע ג' שברים, ואין ההפסק של תרועה פסולה מפסקת, ולא דמי להא דמתקיף רב עזירא ודלמא ילולי הוא

התם דמתעסק ותוקע בכוונה, משא"כ כשקול שתקע יצא בלי כוונה, והמעשה נעשה בלי רצונו, מתעסק כי הא לא הוי הפסק. ואף לשיטת הר"ן (ע: ד"ה ואין) שחולק על הרמב"ן, וסבירא ליה דכשנתכוין לשם מצוה גרע ופוסל, דמינה מחריב בה, הני מילי כשנתכוין למצוה אחרת, משא"כ כשנתכוין לאותה מצוה לא מיפסיל, ועיין במגן אברהם (ס"ק ט), וא"כ שברים תרועה הראשון, כשקיצר בשבר (בפחות מג' כחות), בודאי לא הוי הפסק, ועדיף ממתעסק הנ"ל, שהרי לא רצה בקול זה (וזה כוונת הרא"ש), ואפילו את"ל שהאריך כהוגן, יש לומר דהוי כמתעסק, שהרי לא נתכוין לשבר מצומצם ומפוקפק, והרי רצה לצאת לכתחלה בלי שום ספק, (ועל זה מהדרינן לכתחלה). ואפילו אם יבא אליהו ויאמר דשפיר תקע, הרי סוף כל סוף התקיעה היתה מסופקת אצלו, והוא נתכוין לתקיעה מורווחת, ונמצא שיצא בשבר המצומצם בלי כוונה לתקוע שברים כזה, והוי בכלל מתעסק ועדיף מיניה, ובמתעסק גופא כשנתכוין לאותה מצוה, לכולי עלמא יצא, וכאמור. (ובתוקע לשיר עיין להלן אות ד).

ג) **ואפילו** את"ל דאיכא למ"ד דמתעסק כי האי נחשב להפסק, מכל מקום בתקיעות דמעומד בודאי היה מקום להקל, דכבר יצא מן התורה בתקיעות דמיושב, באופן שיצאו ידי המצוה בשופר וכדלהלן.

ג. חיוב תקיעות דמעומד

והרמב"ן (במלחמות ד"ה ועוד כתב ונשמע), לענין אם יחזור ויתקע כל הספיקות (של ר' אבהו) בסדר הברכות כתב וז"ל: הלכך בראש השנה נמי כיון שיצאנו ידי חובת תקיעות של תורה וכו', לא נשאר לנו אלא חובת ברכות,

יש לומר דהגם לשיטת רש"י ז"ל (כ"ה ל: ד"ה שלט יבנות, עיי"ש בתוס' ד"ה טיעור) שבר ארכו ב' כחות כל שהוא, ואם כן יצא ידי שברים, מכל מקום התוקע עוד הפעם משום ספיקא דדינא לא הוי הפסק, ועוד דכיון שהאריך בב' שברים הראשונים כשיעור ג' כחות בכל שבר, דלרש"י (ס) בכלל תקיעה הוי, ממה נפשך לא יצא והיה צריך לתקוע שנית), איברא דיש לבעל דין לדון כנגדי, דשאני ספיקא דר' אבהו שהוא ספק לכל העולם, מספק דידן, שאם היה כאלו שהבחינו בשבר הג' שבאמת האריך כראוי (כג' כחות), אפילו אם התוקע בעצמו מסופק לא נחשב לספק, (כדלמרינן בעלמא ט"ז יו"ד ס"י נח ס"ק ו דלעט שוטיס אינו כלום), מכל מקום התוקע שנה רק כדי לצאת מידי ספק, וכל שזה כוונתו, אין כאן הפסק, והרי בעובדא דמגנצא שהריע מחמת טעותו, (דמסתמא חשב שכבר גמר השברים), ואפ"ה לא נחשב להפסק, הוא הדין בנדון דידן אפילו אם טעה בחשבו שעליו לשנות, מ"מ תקיעת שברים תרועה השנית, לא הוי הפסק.

ושיטת הראב"ן, דהך דמגנצא גרע מאיתקלא ליה תקיעה דהרא"ש (עיין להלן), דהתם הרי כיוון לשברים בכוונה מלאה, ובשו"ע הרב (סני' טו) כתב דאפי' בתשר"ת, אם הפסיק בנשימה בין סיום הב' שברים להתחלת התרועה שהריע בטעות, בודאי הוי הפסק, ואעפ"כ יש לומר דיודה בנדון דידן, דדמי לאיתקלא ליה תקיעה וכדלהלן.

ב) **דכל** שתוקע מחמת ספק לא גרע ממתעסק, והנה הרא"ש כתב דהתוקע ולא עלתה לו יפה, דאינו הפסק ע"כ, ונראה דאפילו למ"ד דמתעסק הוי הפסק, כשיטת הרמב"ן והטור והמחבר (ס"ח), ועיין במגן אברהם (ס"ק ט), הני מילי כשלא נתכוין לשם מצוה, ואולם נתכוין לתקוע, ובודאי יודו לדברי הרא"ש, דשאני

דבכה"ג לא הוי בכלל מתעסק, דמה המתכוין לחתוך חפץ אחר לא נחשב כמתעסק, משום שנתכוין לחיתוך בעלמא, והיפוך כוונתו אינו גורם להוציאו לכלל מתעסק, כל שכן בתוקע לשיר, שהמעשה נעשה כרצונו ונעשית מחשבתו, ומחשבה בעלמא (שלא לשם מצוה) אינו מוציאו לכלל מתעסק, (ודוחק לחלק בין מצות לא תעשה למצות עשה), אך לרבא מצד אחד יש לומר דכיון דהמחשבה בכה"ג אינה על עצם המעשה, לא הוי בכלל מתעסק, אי נמי י"ל לאידך גיסא דכיון שחשב שלא לצורך תרועת מצוה, הוי בכלל מתעסק.

והנני דושת וכמ"ס

חיים יוסף דוד ווייס

היוצא לנו מהנ"ל:

- א) הוציא קול בלי שנתכוין לאותו קול, לא הוי הפסק (הרא"ש).
- ב) במתעסק שלא לשם מצוה נחלקו הפוסקים.
- ג) בנתכוין למצוה אחרת הוי הפסק (הר"ן).
- ד) אך כשנתכוין לאותה מצוה, לכולי עלמא לא הוי הפסק.
- ה) חזר על השברים, מחמת שהוא מסופק, (בלי לחזור על התקיעה), לא הוי הפסק, וכל שכן דיש להקל בתקיעות דמעומד.

שתקנו בהן תקיעות כדי שיעלה זכרונו לטובה בשופר וכו', הלכך לא רצו להטריח שלא לצורך וכו' עכ"ל, וז"ל הרא"ש (סי' סז): ומפני שהצבור צריכין לשמוע תקיעות של סדר ברכות, לפיכך חוזרין ותוקעין על סדר הברכות קשר"ק פעם אחת וקשר"ק ותר"ת פעם אחת, ובדין הוא שיהו תוקעין על סדר ברכות כסדר שתקעו כשהן יושבין, אלא כיון שהברכות אינן מעכבות את התקיעות, הרי כבר יצאו ידי חובתן באותם שתקעו יושבין, ודי להם לתקוע קשר"ק וכו' פעם אחת, שלא להטריח על הצבור, וכן מנהג בכל העולם ובשתי ישיבות וכו', וקצת ליתן טעם למנהג שלנו, דשמא סבירא לן כמ"ד אחת מדברי תורה ושתיים מדברי סופרים, וכיון שנעשו בישיבה כל הספיקות של תורה ושל סופרים, ולא חשו לחזור לעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דאורייתא, מפני טורח צבור עכ"ל, ובקרבן נתנאל (אות ה) כתב וז"ל: דלרב האי בין גנוחי ובין ילולי ובין גנוחי ויליל כולן תקיעות דאורייתא וכו'. (א"ה ועיין לעיל (אות ה) מה שכתבתי בשם הרא"ש), עכ"ל.

ד. התוקע לשיר

בגמרא (שבת ע"ג:) פליגי אביי ורבא בנתכוין לחתוך התלוש ותלש את המחובר, ובנתכוין לזרוק ב' וזרק ד', והלכה כרבא דפטור, ובתוקע לשיר מספקא לן בגמרא (ראש השנה לג:) אם יצא, והגם דלא נתכוין למלאכה אחרת, הרי לא נתכוין למצוה, וא"כ לאביי פשיטא

